

ΘΕΜΑ 9^ο
(ΛΥΣΙΑΣ, Κατά Ερατοσθένους 84-86)

- Πᾶν δ' ἂν μοι δοκεῖ τολμῆσαι, ὅστις νυνὶ οὐχ ἑτέρων ὄντων τῶν δικαστῶν ἀλλ' αὐτῶν τῶν κακῶς πεπονθότων ἥκει ἀπολογησόμενος πρὸς αὐτοὺς τοὺς μάρτυρας τῆς τούτου πονηρίας· τοσοῦτον ἢ ὑμῶν καταπεφρόνηκεν ἢ ἑτέροις πεπίστευκεν. ὧν ἀμφοτέρων ἄξιον ἐπιμεληθῆναι, ἐνθυμουμένους ὅτι οὗτ' ἂν ἐκεῖνα ἐδύναντο ποιεῖν μὴ ἑτέρων συμπραττόντων οὗτ' ἂν νῦν ἐπεχείρησαν ἐλθεῖν μὴ ὑπὸ τῶν αὐτῶν οἰόμενοι σωθήσεσθαι, οἳ οὐ τούτοις ἤκουσι βοηθήσοντες, ἀλλὰ ἡγούμενοι πολλὴν ἄδειαν σφίσιν ἔσεσθαι τῶν <τε> πεπραγμένων καὶ τοῦ λοιποῦ ποιεῖν ὅ,τι ἂν βούλωνται, εἰ τοὺς μεγίστων κακῶν αἰτίους λαβόντες ἀφήσετε. Ἀλλὰ καὶ τῶν συνερούντων αὐτοῖς ἄξιον θαυμάζειν, πότερον ὥς καλοὶ κἀγαθοὶ αἰτήσονται, τὴν αὐτῶν ἀρετὴν πλείονος ἄξιαν ἀποφαίνοντες τῆς <τούτων> πονηρίας· ἐβουλόμην μέντ' ἂν αὐτοὺς οὕτω προθύμους εἶναι σῶζειν τὴν πόλιν, ὥσπερ οὗτοι ἀπολλύναι· ἢ ὥς δεινοὶ λέγειν ἀπολογήσονται καὶ τὰ τούτων ἔργα πολλοῦ ἄξια ἀποφανοῦσιν.

ΣΧΟΛΙΑ

- 1 **Πᾶν**: για να γίνει ένα επίθετο υποκείμενο ή αντικείμενο πρέπει να έχει άρθρο. Η μόνη περίπτωση που εξαιρείται είναι αν το επίθετο καλύπτει θέσει συστοίχου αντικειμένου, όπως συμβαίνει εδώ όπου το επίθετο είναι σύστοιχο αντικείμενο στο 'τολμῆσαι'. **ἂν...τολμῆσαι**: υποκείμενο στο απρόσωπο ρ. 'δοκεῖ'. Δυνητικό απαρέμφατο που ισοδυναμεί εδώ με δυνητική ευκτική, για να αποδώσει το δυνατόν στο παρόν – μέλλον. Το απαρέμφατο κανονικά χρειάζεται υποκείμενο σε αιτιατική πτώση, όμως εδώ παραλείπεται και εννοείται το 'τούτον = Ἐρατοσθένην'. **οὐχ ἑτέρων ὄντων τῶν δικαστῶν**: γενική απόλυτη, επιρρ. μτχ., εναντιωματική. 'τῶν δικαστῶν' υποκ. 'ἑτέρων' κατηγορούμενο. **αὐτῶν**: κατηγορηματικός προσδ.
- 2 **τῶν...πεπονθότων**: έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, κατηγορούμενο στο ενν. πάλι 'ὄντων τῶν δικαστῶν'. Το ρ. 'κακῶς πάσχω υποφέρω'. **ἀπολογησόμενος**: μτχ. μέλλοντα συνημμ. σε ρ. κινήσεως είναι επιρρ. τελική πάντοτε. **πρὸς...τοὺς μάρτυρας**: εμπρόθετος προσδ. της κατεύθυνσης. **αὐτοὺς**: κατηγορηματικός προσδ.
- 3 **τῆς...πονηρίας**: η γενική συντάσσεται με το 'μάρτυρας' ως γεν. αντικειμενική. **τούτου**: γενική υποκειμενική, που όμως καλύπτει και θέση επιθετικού προσδιορισμού, γιατί βρίσκεται ανάμεσα σε άρθρο και όνομα. **τοσοῦτον**: αιτιατική επιρρ. του ποσού 'τόσο πολύ'. **ἢ**: διαζευκτικός. **ὧν**: Συντάσσεται με το 'ἐπιμεληθῆναι', ως αντικείμενο. Όταν μια περίοδος λόγου ξεκινά με αναφορικό, και μέχρι το τέλος της περιόδου δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση, τότε το αναφορικό θεωρείται δεικτικό, και η πρότασή του από αναφορική θεωρείται κύρια. Αυτό συμβαίνει εδώ.

- 4** **ἐπιμεληθῆναι**: υποκείμενο στο απρόσωπο ρ. 'ἄξιόν <έστι>'. **ἐνθυμουμένους**: ἀναρθρη μτχ. σε αιτιατική πληθυντικού αρσενικού γένους, γιατί πρέπει να συναφθεί με το εννοούμενο υποκείμενο του απαρεμφάτου 'ἐπιμεληθῆναι', που είναι το 'ὑμᾶς = τοὺς δικαστάς *εσείς οι δικαστές*'. Η μτχ. είναι επιρρ. τροπική, τροπική. **ὅτι οὐτ' ἄν... ἐδύναντο**: ειδική πρόταση με δυνητική οριστική ιστορικού χρόνου, αντικείμενο στην μτχ. Υποκείμενο στο ρ. είναι 'οὗτοι *οι κατηγορούμενοι*'. **ἐκεῖνα**: αντικείμενο στο 'ποιεῖν'. **ποιεῖν**: αντικ. στο ρ.
- 5** **μὴ ἐτέρων συμπραττόντων**: γενική απόλυτη, επιρρημ. μτχ. υποθετική με απόδοση την ειδική πρόταση. Επειδή η ειδική πρόταση (Απόδοση) έχει δυνητ. οριστ. ιστορικού χρόνου, ο υποθετικός λόγος είναι του αντίθετου του πραγματικού. Στην κανονική του μορφή θα ήταν (εἰ μὴ ἕτεροι συνέπραττον, οὐτ' ἄν ἐκεῖνα ἐδύναντον ποιεῖν). **οὐτ' ἄν νῦν ἐπεχείρησαν ἐλθεῖν**: ο 'οὐτε' ενώνει την προηγούμενη ειδική με αυτήν εδώ, οπότε και αυτή είναι ειδική με δυνητική οριστική ιστορ. χρόνου. Υποκείμενο του ρ. 'οὗτοι *οι κατηγορούμενοι*'. **μὴ... οἰόμενοι**: συνημμένη μτχ. στο υποκ. του ρ., επιρρ. υποθετική, και ως απόδοση έχει την ειδική πρόταση 'οὐτε ἄν νῦν ἐπεχείρησαν ἐλθεῖν', και επειδή έχει δυνητική οριστική ιστορ. χρόνου, ο υποθετικός λόγος είναι του αντίθετου του πραγματικού. Στην κανονική του μορφή θα ήταν (εἰ μὴ ᾤοντο ὑπὸ τῶν αὐτῶν σωθήσεσθαι, οὐτε ἄν νῦν ἐπεχείρησαν ἐλθεῖν).
- 6** **οἵ... ἤκουσι**: επιθετική αναφορική πρόταση. **οἵ**: υποκείμενο. **τούτοις**: αντικείμενο στο 'βοηθήσονται'. **βοηθήσοντες**: συνημμ. μτχ. σε ρ. κινήσεως και σε χρόνο μέλλοντα είναι πάντοτε επιρρ. τελική. **ἀλλὰ... ποιεῖν**: στην πρόταση αυτήν δεν υπάρχει ρ., και εννοείται το 'ἤκουσι', οπότε και αυτή η πρόταση είναι αναφορική επιθετική. **ἡγούμενοι**: συνημμ. μτχ. στο υποκ. του ενν. 'ἤκουσι', αιτιολογική μτ. 'δεν ἔχουν ἐρθεῖ για να βοηθήσουν αυτούς, ἀλλὰ ἐπειδὴ πιστεύουν ὅτι...'. **πολλὴν ἄδειαν**: 'μεγάλη ασφάλεια', το επίθετο είναι επιθ. προσδ. και το ουσιαστικό είναι υποκείμενο στο 'ἔσεσθαι'.
- 7** **ἔσεσθαι**: αντικείμενο στο 'ἡγούμενοι'. **τῶν <τε> πεπραγμένων**: η γενική εξαρτάται από το 'ἄδειαν', ως γεν. υποκειμενική. **καὶ τοῦ λοιποῦ**: ενν. <χρόνου>, κι αυτή η γενική είναι υποκειμενική επίσης στο 'ἄδειαν'. **ποιεῖν**: συμπερασματικό απαρέμφατο 'ὥστε να κάνουν'. **ὅ,τι ἄν βούλωνται**: αναφορική υποθετική πρόταση με υποτακτική, και απόδοση το απαρέμφατο 'ποιεῖν', και δηλώνει το προσδοκώμενο. **εἰ... ἀφήσετε**: υποθετική πρόταση με οριστική, και με απόδοση το απαρέμφατο 'ἔσεσθαι'. Είναι πλάγιος υποθ. λόγος, καθώς η απόδοσή του δεν είναι κύρια πρόταση, ἀλλὰ απαρέμφατο. Δηλώνει το 'πραγματικό'.
- 8** **τοὺς... αἰτίους**: αντικείμενο στο ρ. **μεγίστων κακῶν**: το επίθετο είναι επιθ. προσδ. και το ουσιαστικό συντάσσεται με το 'αἰτίους' ως γενική της αιτίας. **λαβόντες**: συνημμένη μτχ., επιρρ., εναντιωματική. **τῶν συνερούντων**: ἀναρθρη μτχ. του ρ. 'σύν+ἔρέω, -ῶ τινί θα συμφωνήσω με κάποιον'. Η μτχ. ως ουσιαστικό συντάσσεται με το απαρέμφατο 'θαυμάζειν' ως γεν. της αιτίας 'θαυμάζω τινός *απορώ για κάποιον ή για κάτι*'.
- 9** **ἄξιον θαυμάζειν**: 'ἄξιόν <έστιν> θαυμάζειν'. Το ρ. 'θαυμάζω *απορώ*'. **πότερον... αἰτήσονται**: πλάγια ερώτηση, επεξήγηση στην μτχ. 'τῶν συνερούντων'. **πότερον**: αντικείμενο στο 'αἰτήσονται'. **ὥς καλοὶ κάγαθοι**: δυο επιρρηματικά κατηγορούμενα του τρόπου. **τὴν αὐτῶν ἀρετὴν**: το ἀναρθρο ουσιαστικό αντικείμενο στην μτχ. 'ἀποφαίνοντες'. Η ενδιάμεση γενική είναι κτητική με αυτοπάθεια. **πλείονος**: συντάσσεται με το 'ἄξιαν' ως γενική της αξίας.
- 10** **ἄξιαν**: κατηγορούμενο στο αντικείμενο 'ἀρετὴν'. **ἀποφαίνοντες**: συνημμ. μτχ. στο υποκ. του 'αἰτήσονται', επιρρ. τροπική. **τῆς... πονηρίας**: η γενική συντάσσεται με τον συγκριτικό βαθμό του επιθέτου 'πλείονος' ως γενική συγκριτική, β' ὅρος συγκρίσεως. Η ενδιάμεση γενική κτητική. **ἐβουλόμην μέντ' ἄν**: κύρια πρόταση με δυνητική οριστική ιστορ. χρόνου. **αὐτούς**: υποκείμενο στο απαρέμφατο 'εἶναι'.

- 11 προθύμους:** κατηγορούμενο. **σώζειν τὴν πόλιν:** το απαρέμφατο είναι επιρρηματικό της αναφοράς (πρόθυμός είμι σώζειν τινά *είμαι πρόθυμος όσον αχρρά το να σώσω κάποιον*). **ώσπερ οὗτοι ἀπολλύναι:** αναφορική παραβολική πρόταση χωρίς ρ., που όμως εννοείται το 'πρόθυμοί είσι', και το απαρέμφατο 'ἀπολλύναι' είναι επίσης της αναφοράς. Αντικείμενο του απαρεμφάτου εννοείται το 'τὴν πόλιν' (*Εγώ θα ήθελα εκείνοι να ήταν πρόθυμοι να σώσουν την πόλη, όπως ακριβώς <πρόθυμοι είναι> να καταστρέφουν <την πόλη>*). **ἤ...ἀπολογήσονται:** λίγο πιο πριν είδαμε μία πλάγια ερώτηση με το 'πότερον,9', το οποίο σημαίνει 'τι από τα δύο;'. Όμως εκεί ο Λυσίας παρουσίασε μόνο την μία επιλογή από την δύο (ώς καλοί κάγαθοί αίτήσονται), εδώ τώρα προσθέτει το δεύτερο σκέλος της πλαγίας ερωτήσεως. Συνεπώς η πρόταση αυτή είναι συνέχεια του 'πότερον', δηλ. πλάγια ερώτηση, επεξήγηση. Τα δυο σκέλη της πλαγίας ερωτήσεως συνδέονται με τον διαζευκτικό 'ή'. **ὥς δεινοὶ λέγειν:** το επίθετο είναι επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου. Το απαρέμφατο είναι επιρρηματικό της αναφοράς (*ή μήπως θα απολογηθούν σαν ικανοί στο να αγορεύουν*).
- 12 καὶ...ἀποφανοῦσιν:** ίδια με την αμέσως προηγούμενη, αφού συνδέεται με τον 'καί'. **τὰ τούτων ἔργα:** η έναρθρη αιτιατική του ουσιαστικού είναι αντικείμενο στο ρ. Η ενδιάμεση γενική είναι είτε υποκειμενική είτε του δημιουργού. **πολλοῦ ἄξια:** η γενική του επιθέτου είναι γεν. της αξίας, και η αιτιατική του ουσιαστικού είναι κατηγορούμενο στο αντικείμενο 'ἔργα'.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Νομίζω ότι αυτός είναι δυνατόν να τολμήσει τα πάντα, ο οποίος τώρα παρά το γεγονός ότι δεν είναι κάποιοι άλλοι οι δικαστές, αλλά αυτοί οι ίδιοι που ταλαιπωρήθηκαν, έχει έρθει εδώ για να απολογηθεί απέναντι σ' εκείνους που καταμαρτυρούν την δική του κακία. Τόσο πολύ ή εσάς έχει περιφρονήσει ή σε κάποιους άλλους δείχνει εμπιστοσύνη. Και αυτά τα δυο αξίζει να τα προσέξετε με το να θυμάστε ότι ούτε εκείνα θα μπορούσαν να τα πραγματοποιήσουν, αν κάποιοι άλλοι δεν βοηθούσαν, και ούτε και τώρα θα τολμούσαν να έρθουν εδώ, αν δεν πίστευαν ότι θα σωθούν με την βοήθεια των ίδιων ανθρώπων, οι οποίοι δεν έχουν έρθει για να βοηθήσουν εκείνους, αλλά επειδή πιστεύουν ότι θα βρεθούν σε μεγάλη ασφάλεια και οι πράξεις τους αλλά και το υπόλοιπο χρονικό διάστημα, ώστε να κάνουν ό,τι τυχόν θέλουν, αν αθώωσετε εκείνους που έγιναν υπαίτιοι για μεγάλες συμφορές. Όμως αξίζει να απορήσετε και για εκείνους που θα συνηγορήσουν υπέρ αυτών εδώ, δηλ. τι από τα δύο: θα ζητήσουν κάτι σαν πολίτες καλοί και αξιοπρεπείς, παρουσιάζοντας την δική τους προσωπική αρετή ως πιο σημαντική από κακία αυτών εδώ· διότι θα ήθελα εγώ αυτοί έτσι πρόθυμοι να είναι στο να σώζουν την πόλη, όπως αυτοί εδώ στο να την καταστρέφουν· ή πάλι θα απολογηθούν ως άνθρωποι ικανοί στην ομιλία, και τις πράξεις αυτών εδώ θα τις εμφανίσουν ως πολύ άξιες.